

Majesteit,

Het gaat al geruime tijd niet goed met de sociale werkvoorziening. In- en via deze bedrijven zijn zo'n 80.000 mensen aan het werk. Allen hebben ze met elkaar gemeen dat ze niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen verdienen. Naast de waarde van hetgeen wat zij produceren, is een stukje aanvullende loonkostensubsidie nodig om hen een volwaardig inkomen te geven.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de instandhouding van de sociale werkbedrijven. Hiervoor krijgen gemeenten geld van het Rijk. Het budget van het Rijk is echter al jaren niet toereikend. De brancheorganisatie Cedris berekende onlangs (opnieuw) de tekorten in de sector. In 2022 bedroeg het totale tekort 102 miljoen euro. Opgesplitst per doelgroep, was dat 56 miljoen euro bij de WSW, 19 miljoen euro bij de medewerkers uit de Participatiewet met de status 'beschut' en 27 miljoen euro bij overige medewerkers uit de Participatiewet die in- of via de sociaal ontwikkelbedrijven aan de slag zijn.[1].

Aan de cao-tafel ondervinden wij hier als vakbonden erg veel last van. Het kost steeds meer moeite om de zeer bescheiden loongebouwen voor de cao Sociale Werkvoorziening (SW) en voor de cao Aan de slag (ADS) overeind te houden[2].

In verband met de hoge inflatie is het wettelijk minimumloon (WML) weliswaar flink omhoog gegaan, maar daarmee niet de iets hogere lonen. De loongebouwen in de cao's SW en ADS lopen daarmee 'onderwater'. Steeds meer periodieken en treden worden door het WML ingehaald. Werknemers met jarenlange ervaring (en vaak ook een grotere verantwoordelijkheid) worden geconfronteerd met het gegeven dat hun loon gelijk is aan dat van collega's die nog maar net met werken zijn begonnen. Ook vragen zij zich vertwijfeld af waarom hun koopkracht niet wordt gerepareerd, terwijl zij in hun omgeving zien dat dat overal wel gebeurt. Niet in de laatste plaats bij de gemeenteambtenaren die vaak hun rechtstreekse collega's zijn.

Zoals gezegd zijn de lonen in de SW en ADS de slag zeer bescheiden. Al voor de hoge inflatie verdiende de overgrote meerderheid van deze werknemers een salaris tot maximaal 120% WML. Het betreft dus een doelgroep voor wie iedere euro telt. Juist zij hebben het keihard nodig dat hun koopkracht (minstens) in stand blijft. Vandaar dat de bonden al sinds mei 2022 bezig zijn om de bestaande cao's open te breken. De eis die wij toen stelden, namelijk 10,15% loonsverhoging voor iedereen (dus niet alleen voor de werknemers met WML) en het optrekken van de reiskostenvergoeding woon- werkverkeer van € 0,10 per kilometer vanaf 6 kilometer, naar € 0,21 per kilometer zonder kilometerdrempel. Ondanks de vele lokale en regionale acties in de SW-bedrijven en een landelijke manifestatie in Utrecht die door 8.000 werknemers is bezocht, zijn deze wensen door de VNG niet ingewilligd.

<https://cedris.nl/app/uploads/Cedris-Sectorinformatie-2022.pdf>, pag. 34.

[1] Tot 2015 gold de Wet Sociale Werkvoorziening. Werknemers in de sector kwamen daardoor in de cao SW terecht. De SW is m.i.v. 2015 op slot gegaan. Er geldt voor deze sector dus een sterfhuisconstructie. De nieuwe instroom valt tegenwoordig onder de werking van de Participatiewet. Voor deze doelgroep is in 2021 een eigen cao tot stand gekomen, de cao Aan de slag.

De VNG stelt zich op het standpunt geen geld voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden te hebben. Alleen de gangbare, ontoereikende budgetten kunnen worden ingezet. De VNG wil alleen aan onze wensen voldoen als de Rijksoverheid met extra geld over de brug komt. De minister kaatst de bal echter terug: 'wij zijn geen cao-partij', terwijl zij natuurlijk zeer goed weet dat het gros van de financiering van de sector -en dus ook van de arbeidsvoorwaardenruimte- van het Rijk komt. VNG en Rijk houden elkaar in een houdgreep en schuiven elkaar de hete aardappel toe, met onze mensen als slachtoffer van dit cynische machtsspel om de knikkers.

Intussen loopt de achterstand voor onze mensen verder op en schreit de inflatie -zij het in een iets minder heftig tempo- voort. Aan de eisen van vorig jaar is niet voldaan. In andere sectoren zoals de gemeenten en samenwerkende gemeentelijke organisaties zijn de nieuwe cao-onderhandelingen al weer van start gegaan met, naar het zich laat aanzien, opnieuw forse, inflatie compenserende eisen.

De bonden zijn gehouden aan de vredesplicht in de cao SW en voeren daardoor de strijd met één hand op de rug gebonden. Daarnaast moet er ernstig rekening worden gehouden met de fysieke en geestelijke beperkingen van de doelgroep. Ook dat reduceert de mogelijkheden tot actievoeren in hoge mate. Tot slot is ook de vaak toch al penibele financiële situatie van werknemers een hindernis. Bij een staking^[1] wordt er in de regel immers loon ingehouden en een stakingsuitkering vergoedt slechts een deel van het inkomensverlies. Nog meer en harder actievoeren dan nu reeds is gebeurd, is derhalve een bijzonder lastige opgave.

Al met al is het perspectief nogal somber. Nederland viert met Prinsjesdag traditioneel het feest van de democratie. Voor onze doelgroep valt er echter weinig te vieren. Als dit zo doorgaat dreigt de sector om te vallen en onze mensen de nieuwe werkende armen te worden. Deels zijn zij dat trouwens, naar onze stellige overtuiging, nu al.

De hamvraag Majesteit is, is dit het laatste woord? Laten we het hierbij? Wij willen een klemmend beroep op onze overheden gemeenten en Rijk doen om nu eindelijk in actie te komen en een helpende hand uit steken en nu eens niet met een incidenteel doekje voor het bloeden, maar met structureel geld.

Overigens hebben wij en houden wij -ongeacht wat de uitkomst van de door ons aangekaarte kwestie ook moge zijn- groot vertrouwen in Uw persoon en verheugen wij ons in de wijze waarop U invulling geeft aan het koningschap. Wij wensen U en Uw familie Gods bescherming en zegen toe.

LEVE DE KONING!

[1] In de cao Aan de slag is geen vredesplicht opgenomen. Voor werknemers vallend onder deze cao zouden de bonden dus in theorie een staking kunnen organiseren. Vooralsnog is deze doelgroep nog vrij beperkt: het aantal wordt op 12.400 werknemers geschat.